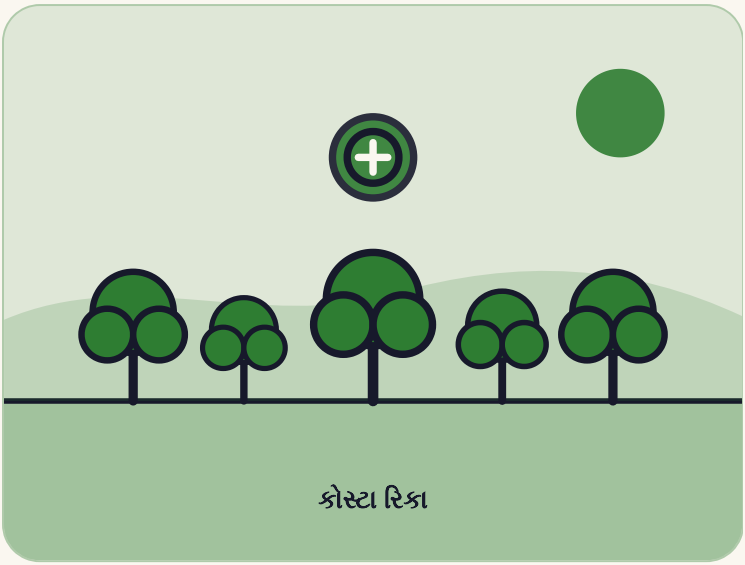

કોસ્ટા રિકા

જે દેશે ઊભાં વૃક્ષોની કિંમત ચૂકવી

કોસ્ટા રિકાનાં જંગલો 1987 સુધીમાં દેશની 21 ટકા જમીન પર રહી ગયાં. પછી તેણે જમીનમાલિકોને તેમને બચાવવા પૈસા આપવાનું શરૂ કર્યું.

ક્યાં સાન જોસે

કોણ કોસ્ટા રિકાના જમીનમાલિકો, અધિકારીઓ અને સંરક્ષણ જૂથો જેમણે ઊભા જંગલને કિંમતી બનાવ્યું

ક્યારે 1987 થી 2020

4 મિનિટનું વાંચન

પ્રકરણ પહેલું

વાર્તા

1970 અને 1980ના દાયકાઓમાં કોસ્ટા રિકામાં જંગલ કપાવાનો દર દુનિયાના સૌથી ઊંચા દરોમાંનો હતો. ઢોરના ફાર્મ અને કેળાંની વાડીઓ માટે જમીન સાફ કરાઈ. 1987 સુધીમાં જંગલ દેશના માત્ર 21 ટકા ભાગ પર બચ્યું હતું.

પછી દેશે રસ્તો બદલ્યો. તેણે કુદરતી સંસાધનો માટે એક સરકારી કચેરી બનાવી અને પોતાનાં રાષ્ટ્રીય ઉધાનો વધાર્યાં. 1987માં તેણે શાળાઓને બાળકોને પ્રકૃતિ વિશે શીખવવા કહ્યું. 1990ના દાયકામાં કોસ્ટા રિકાના એક જૂથ, ફંડેકોરે, એક નવો વિચાર અજમાવ્યો. તેણે ખેડૂતોને પોતાના જંગલની સંભાળ માટે પૈસા આપ્યા. 1,600 હેક્ટર પર એક નાનું પરીક્ષણ થયું અને સારું ચાલ્યું.

> આ બે આંકડાઓ વચ્ચે જે બદલાયું, તે સંરક્ષણની કહાણી કરતાં વધુ નાણાકીય રચનાની કહાણી છે.
>
> E+E Leader, એક વેપાર સામયિક, કોસ્ટા રિકાના જંગલોની વાપસી વિશે

જંગલ જે આપે છે તેની કિંમત

1996માં વન કાયદો 7575એ આ વિચારને રાષ્ટ્રીય બનાવ્યો. તેણે એક ભંડોળ બનાવ્યું, જેનું નામ ફોનાફિફો છે, જેથી ખાનગી જમીનમાલિકોને જંગલ બચાવવા અને વધારવા પૈસા આપી શકાય. ચુકવણી ચાર સેવાઓ માટે છે: કાર્બન સંગ્રહ, વન્ય જીવોનું રક્ષણ, પાણીનું નિયમન અને સુંદર ભૂદૃશ્ય જાળવવું.

પહેલી અરજીઓ 1997માં આવી. ત્યારથી 18,000થી વધુ પરિવારો જોડાયા છે, અને 1.3 મિલિયન હેક્ટરથી વધુ જમીન કરાર હેઠળ છે. ખાનગી જમીન પર લગભગ 7 મિલિયન નવાં વૃક્ષો વવાયાં છે. 2004માં નાના જમીનમાલિકોને જોડવામાં મદદ માટે નિયમો બદલાયા.

21%	18,000	1.3 મિલિયન
1987માં જંગલથી ઢંકાયેલો કોસ્ટા રિકાનો ભાગ	ચુકવણી કાર્યક્રમમાં જોડાયેલા પરિવારો	કરાર હેઠળ રહેલી હેક્ટર જમીન

વાપસી, એક શરત સાથે

E+E Leader મુજબ જંગલ હવે દેશના લગભગ 60 ટકા ભાગ પર છે. 2002 થી 2024 સુધી કોસ્ટા રિકાએ માત્ર લગભગ 31,100 હેક્ટર પ્રાથમિક જંગલ ગુમાવ્યું.

શ્રેય કોને મળે? એ કહેવું અઘરું છે. જંગલ કાપવા પર પહેલેથી પ્રતિબંધ હતો. બીજા ફેરફારોએ પણ મદદ કરી. ખેતીની સબસિડી બંધ થઈ, ઢોર ઉછેરથી કમાણી ઘટી, અને પ્રકૃતિ-પ્રવાસન વધ્યું. સંશોધકો ચુકવણીને એક મોટા ફેરફારનો અગત્યનો ભાગ માને છે.

પૈસા પણ જોખમમાં છે. કાર્યક્રમનો લગભગ 90 ટકા ભાગ ઇંધણ-વેરાથી ચૂકવાય છે. જેમ જેમ વધુ લોકો ઇલેક્ટ્રિક કાર ચલાવશે, તેમ તે પૈસા ઘટી શકે છે.

ક્યારે શું થયું

- **1987** કોસ્ટા રિકામાં જંગલ માત્ર 21 ટકા ભાગ પર બચ્યું છે.
- **1996** વન કાયદો 7575 ફોનાફિફો અને ચુકવણી કાર્યક્રમ બનાવે છે.
- **1997** જમીનમાલિકોની પહેલી અરજીઓ સ્વીકારાય છે.
- **2004** નાના જમીનમાલિકોને જોડવા નિયમો બદલાય છે.
- **2020** કોસ્ટા રિકા વિશ્વ બૅન્ક સાથે કાર્બન ચુકવણીનો કરાર કરે છે.

પ્રકરણ બીજું

આ વાર્તા ખાસ કેમ છે

કોસ્ટા રિકાએ માત્ર કાપવા પર રોક ન લગાવી. તેણે લોકોને વૃક્ષો ઊભાં રાખવા પૈસા આપ્યા, એટલે જીવંત જંગલની કિંમત બની.

આ ચેતવણી જોડાયેલી સફળતા છે. જંગલ બચાવતા પૈસા ઘટી શકે છે.

અમારો મત

જ્યારે ઊભાં વૃક્ષો તેમના માલિકો માટે કિંમતી બન્યાં, ત્યારે જંગલો પાછાં આવવા લાગ્યાં.

પ્રકરણ ત્રીજું

આપણે શું શીખી શકીએ

1 સાચી પસંદગીને ફાયદાકારક બનાવો

જમીનમાલિકોને જંગલ બચાવવા પૈસા મળ્યા, એટલે વૃક્ષો રાખવાં સમજદારીભર્યું બન્યું.

આ અજમાવો: તમે જે વર્તન ઇચ્છો તેને ઇનામ આપવાનો રસ્તો શોધો, ફક્ત ખોટાને સજા કરવાનો નહીં.

2 નાનાથી ચકાસો, પછી વધારો

રાષ્ટ્રીય કાયદા પહેલાં 1,600 હેક્ટરનું એક પરીક્ષણ થયું.

આ અજમાવો: કોઈ વિચારને પહેલાં એક નાના જૂથ પર અજમાવો. જે શીખો તે વહેંચો.

3 શ્રેય વિશે પ્રામાણિક રહો

જંગલોને ઘણા ફેરફારોએ મદદ કરી, ફક્ત ચુકવણીએ નહીં.

આ અજમાવો: જ્યારે તમે સફળ થાઓ, ત્યારે મદદ કરનાર બીજી બાબતોનાં નામ પણ લો.

4 પૈસાનું આયોજન કરો

કાર્યક્રમનો મોટા ભાગનો ખર્ચ ઇંધણ-વેરા ઉપાડે છે, અને તે ઘટી શકે છે.

આ અજમાવો: પૂછો કે દસ વર્ષ પછી પૈસા ક્યાંથી આવશે.

સાથે લઈ જવા જેવો એક વિચાર

જંગલ ત્યારે ઝડપથી પાછું આવે છે જ્યારે તે કપાયેલા કરતાં ઊભું વધુ કિંમતી હોય.

સ્રોત (અંગ્રેજીમાં)

SDG16+
Payments to landowners for forest conservation in Costa Rica

E+E Leader
What Costa Rica's Forest Recovery Reveals About Conservation

Wikipedia
Deforestation in Costa Rica

હકીકત-ચકાસણી નોંધ: સ્રોતો મોટા ભાગે વાર્તા પર સહમત છે અને કેટલાક આંકડાઓમાં જુદા પડે છે. જંગલનું સૌથી નીચું સ્તર: E+E Leader કહે છે કે 1987માં કોસ્ટા રિકાનો 21 ટકા ભાગ જંગલ હતો; SDG16+ કહે છે કે લગભગ 1990 સુધીમાં 25 ટકાથી ઓછું બચ્યું હતું, જે 1950માં અડધાથી ઘણું વધારે હતું; Wikipedia કહે છે કે બીજા વિશ્વયુદ્ધ પછી કોસ્ટા રિકાનાં લગભગ 80 ટકા જંગલો અદૃશ્ય થયાં અને 1990ના દાયકામાં દેશનો જંગલ-કપાતનો દર મધ્ય અમેરિકામાં સૌથી ખરાબમાં હતો; વાર્તા 1987 માટે 21 ટકાનો આંકડો લે છે. કારણો (ઢોર ઉછેર અને કેળાંની વાડીઓ) SDG16+ અને Wikipediaમાંથી છે. 1986નું મંત્રાલય, 1987ની પર્યાવરણ-શિક્ષણ યોજના, રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનો અને ઇકોટૂરિઝમનો વિકાસ, 1994ની સરકાર, અને ફંડેકોરનું 1,600 હેક્ટરનું પરીક્ષણ SDG16+માંથી છે; SDG16+ કહે છે કે આનાથી જનમત બદલવામાં મદદ મળી, જેનો દાવો વાર્તા કરતી નથી; ખાનગી જમીન પર લગભગ સાત મિલિયન નવાં વૃક્ષોનો આંકડો પણ SDG16+માંથી છે. વન કાયદો 7575 (1996) અને ફોનાફિફો: SDG16+ અને E+E Leader બંને. કાયદો શું પ્રતિબંધિત કરે છે તેમાં તફાવત છે: SDG16+ કહે છે કે તે જાહેર જંગલ-જમીનને બિન-જંગલમાં ફેરવવા પર રોક લગાવે છે, જે જંગલવાળી જમીનનો લગભગ 40 ટકા છે, અને બાકીના 60 ટકાના માલિકોને ફોનાફિફો ચુકવણી કરે છે; એટલે વાર્તા ફક્ત એટલું કહે છે કે કાયદાએ ખાનગી જમીનમાલિકોને પૈસા આપવા ભંડોળ બનાવ્યું. ચાર સેવાઓ (કાર્બન, જૈવ વિવિધતા, પાણી, ભૂદૃશ્ય) E+E Leaderમાંથી છે; SDG16+ પણ સેવાઓ ગણાવે છે. 1997થી અરજીઓ અને નાના જમીનમાલિકોની મદદ માટે 2004નું પુનર્ગઠન SDG16+માંથી છે. કરારની અવધિમાં તફાવત છે (E+E Leaderમાં પાંચથી દસ વર્ષ, SDG16+માં પાંચથી 16), એટલે વાર્તા કોઈ અવધિ આપતી નથી. ભાગીદારી: E+E Leader કહે છે કે 18,000થી વધુ પરિવારો અને 1.3 મિલિયન હેક્ટરથી વધુ સક્રિય કરાર હેઠળ, અને 524 મિલિયન ડૉલરથી વધુનું રોકાણ; વાર્તા પહેલા બે લે છે. જંગલ "આજે લગભગ 60 ટકા", 2002 થી 2024 સુધી લગભગ 31,100 હેક્ટરનું નુકસાન (2 ટકાનો ઘટાડો), શ્રેયનો પ્રશ્ન (નવેમ્બર 2025નું હર્નાન્ડેઝ-બ્લાંકો અને કૉસ્ટાન્ઝાનું વિશ્લેષણ, Ecosystem Servicesમાં, જેને E+E Leader ટાંકે

છે) અને ઇંધણ-વેરાનું જોખમ બધું E+E Leaderમાંથી છે; બીજા અહેવાલો આજનો ઓછો આંકડો આપે છે (એક શોધ-સારાંશમાં 2010માં 53 ટકાથી વધુનો ઉલ્લેખ હતો), જે અમે ખોલ્યો નથી. કાર્યક્રમનો લગભગ 90 ટકા ભાગ ઇંધણ-વેરાથી ચૂકવાય છે, એ SDG16+માંથી છે; E+E Leader ઇંધણ-વેરાની આવકના 3.5 ટકા અને પાણીની ફીના 25 ટકા કહે છે. ડિસેમ્બર 2020માં થયેલો વિશ્વ બૅન્કનો કાર્બન કરાર (60 મિલિયન ડૉલર સુધી) E+E Leader અને SDG16+માંથી છે. અવતરણ E+E Leaderના લેખની શરૂઆતની દલીલ છે, જે એક વેપાર સામયિક છે; એ મત છે, તારણ નથી. Centre for Public Impactનું પેજ, વિશ્વ બૅન્કનું પેજ અને Courthouse News ખૂલી શક્યાં નથી (404 અથવા 403). અમે 2025 પછી કાર્યક્રમનાં પરિણામો ચકાસ્યાં નથી. પિન સાન જોસે બતાવે છે, જ્યાં ફોનાફિફો આવેલું છે. “અમારો મત” વાળી લીટીઓ અમારું પોતાનું અર્થઘટન છે. બાકીનું બધું ઉપરના સ્રોતોમાંથી છે.